

СТАНОВИЩЕ

по дисертационен труд на тема

„Състояние, тенденции и резултати на програмата на НЗОК за профилактика на задължително здравноосигурените лица над 18 г., осъществявана от общопрактикуващите лекари“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

докторант: д-р Пенка Стефанова Костадинова

от проф. д-р Пламен Стоянов Димитров, дм

Актуалност на разработката

С непрекъснатото увеличаване за разходите за здравеопазване в България без това да е свързано със значително подобряване на здравния статус на населението, възниква въпросът защо не се наблюдава търсения ефект. Увеличаващите се разходи за лечение се дължат на множество фактори, като например навлизането на нови по-скъпи лекарствени продукти, на нови иновативни технологии, което е свързано с необходимостта от повече финансови ресурси. Поради това все по-актуален става въпросът за значението на профилактиката, която, както е известно води до постигането на значителни здравни резултати като намаляване на заболяемостта, инвалидизацията и удължаване на живота, със сравнително по-малко финансови средства в сравнение със средствата изразходвани за лечебна дейност. Профилактиката е определена за основен приоритет на настоящата Правителствена програма в областта на здравеопазването. Една от мерките за профилактика е провеждането на общ профилактичен преглед на населението, което е предмет на множество проучвания, в които се дискутира доколко и в какъв обем трябва да се извършва този преглед. Здравноосигурителният модел в България утвърждава ролята на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) като ключова фигура за оказване на първична извънболнична медицинска помощ. Част от задълженията на ОПЛ по изпълнение на индивидуалните договори с НЗОК са и профилактичните прегледи на задължително здравноосигурените лица (ЗЗОЛ) над 18 г. и сформирването на рискови групи от населението. Въпреки, че профилактичният преглед при ОПЛ има задължителния характер, то това не означава, че се постига пълен обхват. Като основни причини могат да се посочат недостатъчната информираност на населението, недостатъчното време за профилактика, недостатъчен лимит отпускан от здравната каса за изследвания, както и недостатъчна мотивация на лекарите и на пациентите. Дисертационният труд несъмнено е актуален, тъй като в него е направен анализ на изпълнението, ефектите, силните и слабите страни на програмата на НЗОК за профилактика на задължително здравноосигурените лица над 18 г., осъществявана от общопрактикуващите лекари.

Характеристика на дисертационния труд

Общо представяне на дисертационния труд

Трудът е представен в обем 213 стр. и е илюстриран с 26 таблици, 73 фигури и 9 приложения. Структуриран е на модулени принципи, съдържащ 9 глави – въведение; литературен обзор; цел, задачи и методология на проучването; резултати и обсъждане; изводи; препоръки; приноси; използвана литература; приложения.

Библиографският списък включва 237 заглавия, от които 106 на български език и 131 на английски език.

Литературен обзор

В началото на литературния обзор докторантката компетентно представя основните понятия по тематиката на дисертацията. Описан е процеса на развитието на концепцията и на утвърждаването на общопрактикуващия лекар, като ключова фигура при предоставянето на първичната здравна помощ. Представена е същността и обхвата на профилактичните прегледи на ЗЗОЛ над 18 г., провеждан от ОПЛ в България и тяхната роля за превенция и ранно откриване на социалнозначими заболявания. Направен е обстоен преглед на документи и публикации свързани с ресурсната обезпеченост на профилактичните прегледи на ЗЗОЛ. Важен елемент на литературния обзор са представените проучвания относно информираността и удовлетвореността на ОПЛ и ЗЗОЛ от профилактичните прегледи в страната, както и представените резултати от провеждани проучвания за ефекта от общия профилактичен преглед.

Цел и задачи

Дисертационния труд цели да се проучат и анализират нормативното регламентиране, състоянието и тенденциите на ресурсната обезпеченост, изпълнението и резултатите, и да бъдат изработени предложения за промяна на Програмата, финансирана от НЗОК за профилактика на ЗЗОЛ над 18 г. осъществявана от общопрактикуващите лекари. Изпълнението на целта е конкретизирано в поставените 6 задачи, решаването на които води до потвърждаване или отхвърляне на представените 8 хипотези.

Методика на проучването

Методичният инструментариум е коректно подбран и обстойно описан. Методиката на проучването включва както социологически – анкетен и документален, така и статистически методи. Проведени са две анкетни проучвания с ОПЛ (229 ОПЛ сключили договори със Здравната каса) и със ЗЗОЛ (513 ЗЗОЛ от Плевенска област) по разработени два оригинални въпросника. Използвани са годишни отчети за дейността на НЗОК, както и официално предоставени данни по ЗДОИ от информационните масиви на НЗОК и РЗОК – Плевен

Резултати

В четвърта глава са представени резултатите от дисертационния труд. Направеният анализ на нормативната уредба, регламентираща профилактичните прегледи на ЗЗОЛ над 18 год. показва, че от сключването на първите договори между ОПЛ и Здравната каса, до настоящия момент, нормативната уредба, касаеща профилактичните прегледи е претърпяла множество промени.

Правилно е указано, че за да бъде изпълнявана програмата за профилактиката в пълен обем и с необходимото качество, е необходимо ресурсното ѝ обезпечаване по отношение на човешките ресурси, финансовите ресурси и времето като ресурс. Обстойният анализ на човешките ресурси като абсолютен брой ОПЛ, осигуреност с ОПЛ на 10 хил. души от населението, здравноосигурителен статус на пациентите, осигуреност с ОПЛ в Плевенска област показва, че за периода от 2006 г. до 2013 г. се набелязва трайна тенденция

за намаляване на броя на ОПЛ, осигуреността на 10 хил. лица има трайна тенденция за спад както за страната, така и за Плевенска област, но трябва да се отбележи, че област Плевен е на първо място в страната по осигуреност с ОПЛ. За изследвания период се наблюдава ежегодно нарастване на относителния дял на лицата с прекъснати здравноосигурителни права в страната.

Резултатите потвърждават, че затрудненията на ОПЛ за пълно изпълнение на профилактичните прегледи са свързани основно с недостиг на време.

За изследвания период се наблюдава тенденция към нарастване на относителния дял на разходите за профилактични прегледи, но през последните години се осигурява финансиране за реализиране на обхват с профилактични прегледи на по-малко от 50% от подлежащите ЗЗОЛ над 18 г., въпреки задължителния характер на тази програма.

Значително внимание е отделено на представянето на двете анкетни проучвания - Проучване на мнението и активността на общопрактикуващите лекари за профилактичните прегледи на ЗЗОЛ над 18 г. по програмата финансирана от НЗОК, и Проучване мнението и активността на ЗЗОЛ над 18 г. от Плевенска област за профилактичните прегледи, осъществявани от ОПЛ

Според резултатите от проучването 98.7% от ОПЛ са убедени, че е необходимо да се извършват годишни профилактични прегледи на лицата над 18 год. Две трети от ОПЛ смятат, че пакетите от профилактични дейности за отделните групи не са добре подбрани, за да бъде прегледа ефективен, а 31% от тях считат, че дейностите са достатъчни. От анкетираните ЗЗОЛ 86% са информирани за задължителния характер на профилактичните прегледи, 9% смятат, че не са задължителни и 5% нямат информация по този въпрос.

В допълнение са представени резултатите относно обхвата на ЗЗОЛ над 18 г. в Плевенска област за периода 2006 – 2013 г., както и обема и стойността на оказаната извънболнична и болнична помощ на ЗЗОЛ над 18 г. в Плевенска област през 2013 год., според обхвата им с профилактични прегледи за периода 2006 – 2013 год.

Изводи, препоръки и приноси

Формулираните осем основни извода са точни и отразяват реалните постижения на докторантката: честите промени в нормативната уредба, водят до значителни затруднения в изпълнението и проследяването на дългосрочните ефекти на Програмата; ресурсната обезпеченост е недостатъчна; ниска е мотивацията на ОПЛ да изпълняват Програмата; установена е неудовлетвореност и неинформираност на ЗЗОЛ за задължителните профилактични прегледи; наблюдава се относително нисък обхват на ЗЗОЛ с профилактични прегледи, като редовно явяващите се на профилактичен преглед предимно са диспансеризирани лица на възраст над 60 - 65 г.

С практическо значение е направеният извод, че редовно ходещите на профилактичен преглед са по-големи консуматори на извънболнична и болнична помощ, но в същото време ЗЗОЛ без профилактични прегледи при хоспитализация имат по-висок среден разход за болнично лечение. Също така се установява, че редовните профилактични прегледи намаляват тежестта на заболяванията и техните последици.

На основата на получените резултати и направените изводи, докторантката представя някои основни препоръки по отношение на здравната

политика и практика, по отношение на нормативно – организационната практика и по отношение на инвестициите в здравето на възрастните хора.

Дисертационният трудът има оригинален приносен характер в теоретично – познавателен, методологичен и приложен аспект.

Лично участие на автора

Авторката има лично участие във всички етапи на проведеното проучване на терен, а впоследствие и при анализирането на данните и обобщаването на получените резултати. Д-р Костадинова притежава всички необходими качества за извършване на научно-изследователска дейност на високо професионално ниво.

Научни публикации във връзка с дисертацията

Авторката има 5 научни публикации, от които 1 в чужбина и 5 участия в научни форуми, от които 1 в чужбина.

Автореферат

Авторефератът е изцяло съобразен с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилникът за развитие на академичния състав в МУ-Плевен. В него синтезирано се представят основните моменти от дисертационния труд, постигнатите резултати, както и изводите, препоръките и приносите. Авторефератът дава пълна представа за извършеното от докторантката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявам положително представения дисертационен труд. Основание за тази оценка е актуалността на проблематиката, значимостта на поставената цел и задачи, използваният съвременен методичен подход, големият обем прецизно извършена и интерпретирана изследователска работа. Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в България и Правилникът за развитие на академичния състав в МУ-Плевен за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията.

Изложените по-горе съображения ми дават основание да предложа на членовете на уважаемото жури да оценят високо дисертационния труд и да гласуват положително за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“ на д-р Пенка Стефанова Костадинова.

28.08.2017 г.

Изготвил:
проф. д-р Пламен Димитров, дм

